

DR. AMBRUS ISTVÁN*

Büntetőjog 2021 – a pénzmosás újrhangolt tényállása és a hálapénz kriminalizálása

1. Helyzetkép

A 2020. év és a megjelent, új típusú (SARS-CoV-2) koronavírus által okozott COVID-19 alaposan felforgatta a társadalmat. Történetileg vizsgálva elmondható, hogy az egy évszázada pusztító spanyolnátha után az első, influenzaszerű tünetekkel (is) járó világjárvánnyal állunk szemben.¹ A 21. századi modernizációnak² tulajdonítható újdonság, hogy a vírussal kapcsolatos információkat a közösségi média és az internet folyamatosan közvetíti, így a jelenlegi tekinthető az első olyan pandémiának, amelyről lényegében 0–24 órában olvashatók a hírek. Nem túlzás tehát Peršak megállapítása, amely szerint a SARS-CoV-2 az első „szuperstár vírus”.³

A járvány sajnálatos módon magával hozta a gazdasági és társadalmi válságot is, amelynek felszámolása érdekében a figyelem elsősorban az orvostudományi kutatásokra irányult, hiszen lényegében mindenki a koronavírus elleni vakcinák elkészültét – azóta pedig az oltást – várta. Az egészségügyi olvasat mellett ugyanakkor szintén előtérbe kell kerülnie a rendkívüli helyzet miatt kényszerűen leállított gazdaság újraindításának. Ennek hátterét pedig a kellően rugalmas, ugyanakkor hatékony, a jogviták gyors és megnyugtató befejezését elősegíteni képes jogi szabályo-

zás teremtheti meg. Ez annál is inkább szükséges, mivel a válsággal kényszerűen együtt jár például a munkahelyek megszűnése, a szerződések teljesítésének nemritkán tömeges ellehetetlenülése, a bűnözés volumenének élénkülése stb. A jognak jelenleg tehát sok olyan kérdésre is adekvát és hasznos választ szükséges adnia, amelyekkel „békeidőben” nem, vagy csak ritkán szembesül.

Hogy a válság egy lehetséges pozitív következményét is említsük a jogász professzió számára, az mindenképpen a 21. századi technológiai innovációk je-

lentősen felgyorsuló elterjedése. Noha a hazai jogrendszer az utóbbi években már komoly lépéseket tett a különböző jogi eljárások időszerű és „felhasználóbarát” – tehát a digitalizáció által kínált megoldásokat egyre inkább értékesítő – lebonyolítása érdekében, ezt a folyamatot az utóbbi hónapok tapasztalatai alapján levonható tanulságok bizonyosan csak gyorsítani fogják. Ez pedig nemcsak a perek és más eljárások még hamarabb történő befejezését hozhatja magával, hanem jelentős költségmegtakarítást is jelenthet.

A rendkívüli helyzet természetesen rendkívüli jogalkotást is igényel, így a 2020. évben a koronavírus miatt bevezetett veszélyhelyzetek,⁴ illetve egészségügyi válsághelyzet⁵ alatt törvénytől alacsonyabb rangú jogforrásban, így főként kormányrendeletekben is zajlott a jogalkotás, amely a kriminális magatartásokat szankcionáló jogterületekre – így a büntetőjog mellett, még nagyobb volumenben a szabálysértési jog körére⁶ – is kiterjedt. A kapcsolódó módosítások jelentős része, a helyzet rapid jellegére figyelemmel, rövid határidővel, már 2020-ban hatályba is lépett. A nagyobb jelentőségű és hosszabb távra tervezett, koncepcionális, a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényt (a továbbiakban: Btk.) érintő módosítások egy részének életbeléptetése azonban 2021. január 1. napjára esik. Ebben a tanulmányban ezek közül kettőt veszünk górcső alá. Elsőként a lényegében teljesen újraszabályozott *pénzmosás* tényállását, ezt követően pedig az orvosi bérrendezéssel párhuzamosan a *hálapénz* jelenségének kivezetését, amely egyszersmind a joggyakorlat alapján az eddigiekben

* Egyetemi docens, ELTE ÁJK Büntetőjogi Tanszék; tudományos munkatárs, TK Jogtudományi Intézet. A tanulmány a 128394. számú (PD_18) NKFIH (ÓTKA) posztdoktori kiválósági program támogatásával készült.

¹ GÁL István László: A spanyolnátha, a koronavírus és a büntetőjog. Büntetőjogi Szemle 2020/1. 57. o.

² Ehhez lásd AMBRUS István: A 21. századi modernizációra adható büntetőjogi válaszok. Ügyészek Lapja 2019/6. 5–11. o.

³ NINA PERŠAK: COVID-19 and the Social Responses thereto: Penal and Criminological Lessons, Human Rights and Rule of Law Implications. European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice 2020/3. 205. o.

⁴ Lásd 40/2020. (III. 11.) Kormányrendelet, 484/2020. (XI. 10.) Kormányrendelet.

⁵ Lásd a veszélyhelyzet megszűnésével összefüggő átmeneti szabályokról és a járványügyi készültségről szóló 2020. évi LVIII. törvényt.

⁶ Ehhez lásd AMBRUS István: A koronavírus-járvány és a büntetőjog. MTA Law Working Papers 2020/5. 17–20. o.

– bizonyos feltételek mellett – megengedett paraszol-
vencia kriminalizálását is magával hozza.

2. A pénzmosás 2021. január 1. napjától hatályos új bűncselekményi tényállása

A pénzmosás (Btk. 399–400. §) egyike napjaink legnagyobb jelentőséggel bíró, gazdasági működés körében megvalósuló bűncselekményi tényállásainak.⁷ E deliktumot már a korábbiakban is számos speciális vonás jellemezte büntetőjogi szempontból, amelyek alapján mind a „rendes”, mind az ún. járulékos (vagy bűnkapcsolati) bűncselekmények köréből „kilógott”. Előbbiek közül azáltal, hogy önmagában nem állhat, tehát fogalmilag feltételezi egy alapcselekmény létét, utóbbiak köréből pedig azért, mert az említett alapcselekménynek nem kell feltétlenül bűnösen elkövetettnek, vagy minden elemében bizonyítottnak lennie, illetve akár az is előfordulhat, hogy az alapcselekmény és a pénzmosás elkövetője ugyanaz a személy.⁸

Kiemelt aktualitást ad ugyanakkor a pénzmosás témakörének, hogy – részben az Európai Unió 2018/1673. Irányelvének való megfelelés érdekében – a büntető-eljárásról szóló törvény és más kapcsolódó törvények módosításáról szóló 2020. évi XLIII. törvény 53. §-a 2021. január 1-jei hatállyal teljes egészében újraszabályozta e bűncselekményt. A tanulmány e pontjában, a pénzmosás jelenségének rövid felvázolását követően áttekintjük az új tényállás(oka)t, illetve azon értékelési szempontokat, amelyek a joggyakorlat számára is meghatározóak lehetnek ebben a körben a 2021. évtől kezdődően.

2.1. A pénzmosásról általában

A pénzmosás (angolszász elnevezéssel: *money laundering*) rendkívül összetett fogalom, amelynek megértése és kezelése kihívás elé állítja mind a jogalkotókat, mind a hatóságokat, valamint a pénzmosás-megelőzéssel kapcsolatos jogszabályok hatálya alá tartozó szolgáltatókat is. A pénzmosás általános fogalmát úgy lehet meghatározni, hogy az az illegális tevékenységből származó haszon eredetének leplezését jelenti.⁹ A pénzmosásban részt vevő személyek és intézmények különböző, sokszor célzottan bonyolult műveletek végrehajtásával azt kívánják elérni, hogy az egyébként törvénytelen úton megszerzett pénz a külvilág,

elsősorban a hatóságok számára már legális jövedelemként jelenjen meg és felhasználható legyen további, akár legális, akár további illegális tevékenység céljából. A pénzmosás mint jelenség tehát feltételez legalább egy, de jellemzően több, rendszerint a szervezett bűnözés körébe tartozó cselekményt – pl. kábítószerrel, prostitúcióval, emberkereskedelemmel, illegális szerencsejátékkal, korrupcióval vagy az állami költségvetések megkárosításával járó bűncselekményeket –, amely(ek)ből jelentős mennyiségű illegális jövedelem keletkezik. Minél több az illegális tevékenységből származó jövedelem, annál nagyobb az esélye annak, hogy az így megszerzett pénz mennyisége a hatóságok figyelmét is felkelti, amelyek hatáskörükből eredően ilyen esetekben megteszik a szükséges intézkedéseket az elkövetők felelősségre vonása és az illegális úton szerzett vagyontól való megfosztása érdekében. Emellett a bűncselekmények elkövetőiben előbb-utóbb felmerül az igény, hogy az így megszerzett pénzüket biztonságban tudják, továbbá felhasználhassák különböző, de már legális gazdasági tevékenységekre is. A hatóságok kijátszása, az illegális tevékenységből származó jövedelem leplezése, biztonságba helyezése és becsatornázása a legális gazdaságba azonban nem egyszerű feladat: nagyfokú szervezettséget, országhatárokon átívelő, bonyolult pénzügyi és jogi konstrukciókat igényel. Ezeket a konstrukciókat a bűnelkövetők nem saját maguk hozzák létre és valószínűsítik meg, hanem olyan speciális szakértők bevonásával és/vagy felhasználásával (például bankárok, ügyvédek, könyvelők, pénzváltók stb.), akik rendelkeznek azzal a szakismerettel és háttérrel, amelyek segítenek a bűnelkövetőknek megtalálni a pénz eredete leplezésének ideális módjait.

A pénzmosás mindemellett folyamatosan változó jelenség, amelyet az abban részt vevők tudatossága és találékonysága mellett a technika legújabb vívmányai is befolyásolnak, természetesen nem a törvény oldalán állók számára kedvező módon. Napjainkra a gazdasági és életviszonyok – elsősorban a technikai fejlődés miatt – komplexsége váltak, a pénzmozgás útjában nem állnak többé technikai korlátok vagy országhatárok, a pénzügyi szektor szereplői is jellemzően nemzetközi szinten működnek, tevékenységük összetettsége, az általuk lebonyolított tranzakciók magas száma szintén nehezíti a hatóságok számára a felderítést. Éppen ezért, a pénzmosás elleni küzdelem az abban részt vevő szolgáltatók és hatóságok számára különösen nagy terhet ró. A pénzmosás elleni hatékony küzdelem kizárólag nemzetközi szinten, összehangolt jogalkotással és jogalkalmazással, a hatóságok magas szintű együttműködése révén valósulhat meg.

A pénzmosás természetesen egyben bűncselekmény is, azaz az országok – így hazánk is – a pénzmosást a lehető legszigorúbban, a büntetőjog eszközeivel is büntetik. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a pénzmosás büntetőjogi tényállása megegyezik annak köznap fogalmával, amelyet röviden a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megaka-

⁷ Vö. GÁL István László: A pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása az új magyar büntetőjogban. *Belsőjogi Szemle* 2013/6. 25–56. o.

⁸ Vö. TÓTH Mihály: Járulékos bűncselekmények (a tárgyi bűnpártolás, az orgazdaság és a pénzmosás) elhatárolási dilemmái. *Magyar Jog* 1997/9. 513–518.

⁹ Az áttekintéshez lásd AMBRUS István – FARKAS Ádám: A compliance alapkérdései – az etikus vállalati működés elmélete és gyakorlata (szerk. Ambrus István). Wolters Kluwer, Budapest, 2019. 107–115. o.

dályozásáról szóló 2017. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Pmt.) preambuluma úgy határoz meg, hogy az a büntetendő cselekmények elkövetéséből származó pénznek vagy pénzben kifejezhető értékkel bíró dolognak a pénzmosás szempontjából veszélyeztetett tevékenységeken keresztül történő tisztára mosását jelenti. A Pmt. eme deklaráció ellenére ugyanakkor, *de jure* a Btk. pénzmosás-fogalmát használja, hiszen a Pmt. 3. § 26. pontja rögzíti, hogy pénzmosásként e törvény alkalmazásában a Btk. 399–400. §-ában meghatározott elkövetési magatartások értékelhetőek.

2.2. A pénzmosás új törvényi tényállása

A pénzmosás bűncselekményét – ugyancsak sajátos módon – teljesen önálló, elkülönült fejezetben szabályozza a Btk. A XL. Fejezet már a korábbiakban is rendkívül összetett módon határozta meg a pénzmosás bűncselekmény körébe tartozó cselekményeket, amelyet jelentős módosítások érintenek 2021. január 1-jétől, a következők szerint:

„Btk. 399. § (1) Aki a büntetendő cselekményből származó vagyon eredetét, a vagyonon fennálló jogot, a vagyon helyét, ezek változását elfedi vagy elleplezi, pénzmosást követ el.

(2) Pénzmosást követ el az is, aki a büntetendő cselekményből származó vagyon eredetének, a vagyonon fennálló jognak, a vagyon helyének, ezek változásának elfedése vagy elleplezése céljából a vagyont mástól átveszi, elrejt, átalakítja, átruházza, elidegenítésében közreműködik, felhasználja, azzal összefüggésben pénzügyi tevékenységet végez, pénzügyi szolgáltatást vesz igénybe, vagy arról rendelkezik.

(3) Pénzmosást követ el az is, aki a büntetendő cselekményből származó vagyon mástól való átvételével, elrejtésével, átalakításával, átruházásával, elidegenítésében való közreműködéssel, felhasználásával, az azzal összefüggésben végzett pénzügyi tevékenységgel, pénzügyi szolgáltatás igénybevételével, vagy az arról való rendelkezéssel

a) közreműködik a mással szembeni vagyonek Kobzás, illetve vagyonvisszaszerzés meghúzásában, vagy
b) a mással szembeni vagyonek Kobzás, illetve vagyonvisszaszerzés meghúzására törekszik.

(4) Pénzmosást követ el az is, aki a más által elkövetett büntetendő cselekményből származó vagyont

a) megszerzi, felette rendelkezési jogosultságot szerez, vagy

b) megőrzi, elrejt, kezeli, használja, felhasználja, átalakítja, átruházza, elidegenítésében közreműködik.

(5) A büntetés büntetett miatt öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a pénzmosást jelentős értéket meg nem haladó értékre követik el.

(6) A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a pénzmosást

- a) különösen nagy értékre, vagy
- b) jelentős értékre
- ba) üzletszerűen,

bb) a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló törvényben meghatározott szolgáltatóként, annak tisztségviselőjeként vagy alkalmazottjaként a szolgáltató tevékenységével összefüggésben, vagy

b) hivatalos személyként követik el.

(7) A büntetés öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha a pénzmosást

a) különösen jelentős értékre, vagy

b) különösen nagy értékre

ba) üzletszerűen,

bb) a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló törvényben meghatározott szolgáltatóként, annak tisztségviselőjeként vagy alkalmazottjaként a szolgáltató tevékenységével összefüggésben, vagy

b) hivatalos személyként követik el.

(8) Aki pénzmosásra irányuló előkészületet követ el, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(9) Nem büntethető a felbujtó vagy a bűnsegéd, ha a (3) vagy a (4) bekezdésben meghatározott bűncselekményt az általa elkövetett büntetendő cselekményből származó vagyonra követi el.

400. § (1) Aki a más által elkövetett büntetendő cselekményből származó vagyont elrejt, átalakítja, átruházza, elidegenítésében közreműködik, felhasználja, azzal összefüggésben pénzügyi tevékenységet végez, pénzügyi szolgáltatást vesz igénybe vagy arról rendelkezik, és gondatlanságból nem tud a vagyon eredetéről, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés vétség miatt három évig terjedő szabadságvesztés, ha az (1) bekezdésben meghatározott bűncselekményt

a) különösen nagy vagy azt meghaladó értékre,

b) a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló törvényben meghatározott szolgáltatóként, annak tisztségviselőjeként vagy alkalmazottjaként a szolgáltató tevékenységével összefüggésben, vagy

c) hivatalos személyként követik el.

(3) Nem büntethető az (1) és (2) bekezdésben meghatározott pénzmosás miatt, aki a hatóságnál önként feljelentést tesz, és az elkövetés körülményeit feltárja, feltéve, hogy a bűncselekményt még nem vagy csak részben fedezték fel.”

A legfontosabb változásokat röviden a következő oldalon lévő táblázat szemlélteti.

A jelentős változások mellett természetesen számos azonosság is kimutatható. Így továbbra is büntetendő a gondatlan pénzmosás, amely kapcsán megtartotta a törvény a büntethetőséget megszüntető okot is. A korábbiakkal egyezően, nem sajátképi különös bűncselekményről van szó például a hivatalos személy általi elkövetés esetében is stb.

	Pénzmosás 2020. 12. 31-ig	Pénzmosás 2021. 01. 01-től
Alapesetek száma	három	négy
Elkövetési tárgy	dolog	vagyon
Eredmény	nincs	az 1. alapesetben van
Minősítő körülmények	ügyvéd is	ügyvéd sui generis nem
Elkészület büntetendősége	csak a közös elkövetésben való megállapodás	valamennyi előkészületi alakzat
Viszonya az gazdasághoz	elkülönült tényállások	magában foglalja
Szabálysértési alakzat	nincs	van
Alternatív büntetés	nincs	van
Hatásköri szabály	első fokon törvényszék	első fokon járás-/kerületi bíróság vagy törvényszék

Az egyes bűncselekményi változatokat, jelentős különbségükre figyelemmel érdemes egyenként elvégezni. Valamennyi alakzat közös ismértve ugyanakkor, hogy a pénzmosás jogi tárgya alapvetően az a közérdek, ami a szervezett bűnözés visszaszorításához, illetve ahhoz a társadalmi igényhez fűződik, hogy a bűncselekményből eredő vagyon ne maradjon az elkövetőnél.

Az *első alapeset* elkövetési tárgya a büntetendő cselekményből eredő vagyon. A büntetendő cselekmény kitételével azt fejezi ki a törvény, hogy akár az alapcselekmény bűnösségének hiányában is megállapítható pénzmosás (pl. ha az alapcselekmény elkövetője kóros elmeállapotú), a vagyon pedig a régi tényállásban szereplő dolognál szélesebb kört ölel fel, így nemcsak fizikálisan létező tárgyakat, vagyonelemeket, hanem jogokat, követeléseket is magában foglalhat. E tényállási változat materiális bűncselekmény, a módosító törvény miniszteri indokolása szerint ún. *nyitott törvényi tényállás*. Az elfedés és az elleplezés elkövetési magatartásai többet foglalnak magukban, mint a bűnös eredetű vagyon passzív megtartása vagy a rendeltetésszerű felhasználás. Ezen elkövetési magatartások alapján alakul ki az az eredmény, hogy a vagyon a külvilág számára is elszakad az eredeti jellemzőjétől, és olyan színben tűnik fel, mintha az inkriminált vagyon nem bűncselekményből származna. Az eredmény tehát abban a minőségben ragadható meg, hogy a vagyon eredete fedetté, leplezetté válik. A két elkövetési magatartás és az ezekre épülő eredmény kétféle tartalmat takar. Az elfedés azt fejezi ki, hogy a vagyon bűnös eredete a külvilág számára titkossá válik. Az elleplezés ehhez képest többletelemet tartalmaz, az ugyanis feltételez egy leplező jogcímet, azaz a vagyon bűncselekményből való származása eltűnik, és emellett a jogszerű eredet látszatát kelti. Az első alapeset az alanyi oldalon nem célzatos, így akár eshetőleges szándékkal is elkövethető.

A *második alapeset* tulajdonképpen az első *sui generis előkészületi* jellegű variációja.¹⁰ A részcselekmények lényegében olyan, a befejezettséget megelőző

stádiumhoz kötődő, önállóan büntetendő cselekmények, amelyek célzatosan az első alapesetben foglalt kétféle eredményre irányulnak. Lényeges, a 2018/1673 Irányelv alapján körvonalazható szabályozó elv, hogy a részcselekmények büntetendőségét elsődlegesen az adja, hogy a bűnös vagyon elleplezésére irányuló célzat hatja át. Ezzel indokolható az, hogy a második alapeset is a kétszeres értékelés tilalmának sérelme nélkül valósulhat meg a saját bűncselekményből származó vagyonra is.

A harmadik alapeset a *bűnpártoló jellegű* pénzmosás. E körben a 2018/1673 Irányelv nyomán mindazon szándékos segítségnyújtást büntetni szükséges, amely a büntetőjogban értelmezhető jogi következmények alóli mentesülést szolgálja. A büntetendő cselekményből származó vagyonnal kapcsolatos büntető anyagi jogi következmény a vagyonek Kobzás, illetve esetlegesen a vagyonek Kobzás alá egyaránt eső vagyonnal kapcsolatos polgári jogi igény érvényesítése. Ezen anyagi jogi intézkedések közvetetten célozzák a bűnös eredetű vagyon végleges elvonását. A vagyonek Kobzás, illetve a vagyonvisszaszerzés minden olyan jogkövetkezményt magában foglal, ami a bűncselekményből származó vagyonnal kapcsolatban büntetőjogilag értelmezhető, ezért a vagyonnal kapcsolatos jogi következmények elkerülése e két intézmény alkalmazásának elkerülésében nyilvánulhat meg.

A *negyedik alapeset* megalkotásával a jogalkotó a 140 évig önálló bűncselekményt képező gazdaságot beolvasztotta a pénzmosásba, így az említett, klasszikus vagyon elleni bűncselekmény 2021-től nem része a tételesjognak, arra mint jogtörténeti kategóriára, avagy a pénzmosás ezen esetkörére utalva hivatkozhatunk csupán.¹¹ Lényeges változás ugyanakkor, hogy az gazdaság a Btk. 2020. december 31-ig hatályos 379. §-a szerint csak taxatív meg határozott, tíz bűncselekményből származó dologra (avagy vámellenőrzés alól elvont nem közösségi árura vagy jövedéki adózás alól elvont termékre) elkövethető, ezzel szemben a pénzmosás új, gazdaságszerű alakzatának alapcselekménye bármilyen büntetendő cselekmény lehet.

¹⁰ E dogmatikai kategória jelentéséhez lásd GELLÉR Balázs – AMBRUS István: A magyar büntetőjog általános tanai I. Második kiadás. ELTE Eötvös, Budapest, 2019. 352. o.

¹¹ Vö. ANGYAL Pál: Sikkasztás, jogtalan elsajátítás, gazdaság és bűnpártolás. A magyar büntetőjog kézikönyve 13. Attila-nyomda, Budapest, 1936. 168–204. o.

Az elkövetési magatartások köre is kiterjedtebb lett, így a megszerzés, elrejtés és elidegenítésben való közreműködés mellett számos további cselekmény (pl. felhasználás, átalakítás stb.) is megvalósítja a pénzmosás e változatát.

A pénzmosás valamennyi szándékos esetkör kapcsán alapesetként minősül, ha legfeljebb 50 millió forint értékű vagyona követik el. Lényeges változás, hogy ilyen esetben nem 1–5 évig, hanem egyszerűen 5 évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegetett a pénzmosás, így a szabadságvesztés generális minimuma, a három hónap az irányadó. A tényállással párhuzamosan módosította továbbá a jogalkotó a Btk. 33. § (4) bekezdését, így valamennyi olyan bűncselekmény kapcsán (a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvényből ismert megoldás felélesztésével) lehetővé vált az ún. *alternatív büntetés/szankcionálás* alkalmazása, amely büntetési tételének alsó határa kevesebb mint 1 év. Így ez irányadó a pénzmosásra is, tehát 50 millió forint és az alatti elkövetési érték esetén a bíróság enyhítő körülmények hiányában is dönthet úgy, hogy szabadságvesztés helyett elzárást, közérdekű munkát, pénzbüntetést stb. vagy – ha nem forog fenn az együttalkalmazási tilalmak egyike¹² – ezekből többet is kiszab. Ilyen esetekben – sőt a 2–8 évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, Btk. 399. § (6) bekezdése szerinti minősített eset miatt is – a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény 20. § (1) bekezdés 20. pontjának módosítása nyomán, első fokon járás-, illetve kerületi bíróság jár el. Elsőfokú törvényszéki hatáskörbe csak a legsúlyosabb, 5–10 évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegetett pénzmosás tartozik [Btk. 399. § (7) bekezdés].

Szintén kiemelési igényel, hogy a törvényhozó megalkotta a pénzmosás *szabálysértési* alakzatát is, ha a pénzmosást legfeljebb 50 000 forint értékre követik el [Btk. 462. § (2) bekezdés g) pont].

A törvény ma már nemcsak a közös elkövetésben való megállapodást – mint az előkészület egyik nevesített esetét – bünteti, hanem valamennyi előkészületi alakzatot, így például az elkövetéshez szükséges feltételek biztosítását, a felhívást, vállalkozást stb. is.¹³

A minősítő körülmények körét a jogalkotó szűkítette és egyszerűsítette: immár csak az 50 millió forint feletti értékre történő elkövetés, illetve az 5–50 millió forint közötti elkövetési érték akkor tartozik ide, ha a cselekményt üzletszerűen, illetve ha a Pmt.-ben meghatározott szolgáltatóként, annak tisztségviselőjeként vagy alkalmazottjaként a szolgáltató tevékenységével összefüggésben, vagy hivatalos személyként valósítják meg. Az ügyvéd immár csak alap-, és nem minősített esetért vonható felelősségre.

A Btk. 400. § (1) bekezdése, mint utaltunk rá, a *gondatlan* (tipikusan a hanyag) elkövetést továbbra is

bünteti, az elkövetési tárgy azonban már e helyütt is a vagyona. Itt is átalakult a minősítő körülmények köre, megmaradt ugyanakkor a büntethetőséget megszüntető ok, amely a gondatlan pénzmosást feljelentő személy privilégiuma.

A pénzmosás, mint szintén történt rá utalás, alapvetően anyagi halmazatban állhat az előcselekménnyel, tehát külön büntetendő a „saját pénz mosása” is.¹⁴ Ez alól teremt részleges kivételt a Btk. 399. § (9) bekezdése, amely alapján, a bűncselekmény harmadik és negyedik alapesete kapcsán nem büntethető a felbujtó és a bűnsegéd, ha a pénzmosást az általa elkövetett büntetendő cselekményből származó vagyona követi el. Ebből a szabályozásból *argumentum a contrario* természetesen az következik, hogy az előcselekmény tettese már felelősséggel tartozik a saját büntetendő cselekményével kapcsolatos pénzmosásért is. Az idézett, speciális büntethetőséget kizáró ok dogmatikailag lényegében bűncselekményi egységet létesít ott, ahol a pénzmosás kapcsán valóságos anyagi halmazat megállapításának lenne helye, tulajdonképpen tehát visszaáll az a bűnkapcsolati deliktumoknál irányadó főszabály, hogy az alapcselekmény részese az ehhez kapcsolódó pénzmosásért nem büntethető, így utóbbi önállóan (büntetlen) utócselekményt képez.

Kiemelhető még, hogy a Btk. továbbra is – vétségként – büntetni rendeli a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozásának megelőzésével és megakadályozásával kapcsolatos, törvényben előírt bejelentési kötelezettség elmulasztását is [Btk. 400. § (1) bekezdés]. A bejelentési kötelezettséget előíró norma nem más, mint a Pmt. 30. §-a. Azaz a Btk. más jogszabályra, a Pmt.-re hivatkozik (keretdiszpozíció), és így a büntetőjogi tényállást a Pmt. rendelkezései töltik meg tartalommal. A pénzmosás (és a terrorizmus finanszírozása) megelőzésével kapcsolatos speciális kötelezettségeket tartalmazó Pmt. hatálya szűkebb, mint a Btk.-é: csak azokra a tételesen felsorolt szolgáltatókra terjed ki a törvény hatálya, amelyek tevékenységi köre pénzmosás (terrorfinanszírozás) szempontjából a leginkább veszélyeztetettek. Ezek a szolgáltatók a Pmt. 2020. január 10. napjától hatályos 1. §-a alapján a Magyarországon székhellyel, fiókteleppel vagy telephellyel rendelkező hitelintézet; pénzügyi szolgáltató; foglalkoztatónyugdíj-szolgáltató; önkéntes kölcsönös biztosítópénztár; nemzetközi postautalvány-felvétel és -kézbesítést végző; ingatlanügylettel kapcsolatos tevékenységet végző; könyvvizsgálói tevékenységet végző; játékkaszinót, kártyatermet működtetőre vagy távszerencsejátéknak nem minősülő fogadást, távszerencsejátékot, online kaszinójátékot szervező stb.

¹² Ezekhez lásd AMBRUS István: Együttalkalmazási tilalmak, valamint valódi és látszólagos kógenancia a büntetőjog szankciórendszerében. *Belügyi Szemle* 2018/6. 89–99. o.

¹³ Vö. GÁL Andor: Az előkészületi cselekmények büntetendővé nyilvánításának egyes típusairól. *Magyar Rendészet* 2018/3. 28–29. o.

¹⁴ BH 2014.7. Az alaki halmazat ugyanakkor látszólagos, ilyenkor tehát a pénzmosás háttérbe lép, mint például a jogtalan elsajátítással összefüggésben. Ehhez lásd BH 2019.125. és MEZEI Kitti: A Kúria harmadfokú végzése a jogtalan elsajátításról és a pénzmosásról: az alapbűncselekmény és a pénzmosás kapcsolatának a vizsgálata, különös tekintettel az eredetleplezési célzatra. *Jog-esetek Magyarzata* 2018/3–4. 21–28. o.

2.3. Az új szabályozás értékelése

E fejezet összegzéseként megállapítható, hogy a pénzmosás 2021-től hatályos új szabályozásával a hazai jogalkotó alapvetően korszerű és az európai uniós kívánalmaknak is várhatóan megfelelő módosítást végzett el. Az gazdaságnak a pénzmosásba történő beépítésével a bűnügyi statisztikában várhatóan nőni fog a pénzmosási esetek száma, hiszen a korábbiakban az gazdaság körébe sorolt cselekmények is automatikusan a pénzmosás adatait fogják gyarapítani. Mindezt számokkal is érzékeltetve: az ENyÜBS statisztikai adatbázis szerint 2019-ben országszerte 357 gazdaság vált ismertté, míg pénzmosás 188. A következő évben, 2020-ban 422 gazdaság és 308 pénzmosás jutott a hatóságok tudomására. Önmagában is jelentős növekedés figyelhető meg tehát a pénzmosás statisztikai számaiban (korábban évente még csupán 20–30 eset vált ismertté), ha pedig ehhez az gazdaság adatai is hozzáadódnak 2021-től, könnyen évi 1000 körüli elkövetést lehet majd regisztrálni. E bűncselekmények jelentős része ugyanakkor a bagatellkriminalitás köréből kerül majd ki, hiszen akár egy 60–80 ezer forintra elkövetett, korábban egyszerű gazdaságot képező cselekmény is pénzmosásnak fog számítani. Helyesen mérte fel e helyzetet a jogalkotó mind az alternatív szankcionálás, mind a járás- és kerületi bírósági elsőfokú hatáskör lehetőségének megteremtésével, mivel így sok esetben elkerülhető a szabadságvesztés, továbbá nem válnak leterhelte a törvényszékek a megszorodó pénzmosási ügyek folytán.

A nyitott törvényi tényállású első alapeset kapcsán az látszik kiemelhetőnek, hogy e tényállástani besorolásra figyelemmel e deliktumváltozat akár mulasztással is megvalósítható azon személy által, akinek speciális (például munkaviszonyból fakadó) kötelezettsége áll fenn az eredmény megakadályozása kapcsán.¹⁵ Ez a körülmény azonban ugyanúgy még gondosabb és körültekintőbb eljárásra kell, hogy sarkallja a pénzmosás elleni szakembereket, mint az előkészületi stádium teljes körű büntetendővé tétele.

Végül szintén helyeselhető azon alapelvadás következetes keresztülvitele a tényálláson, amely szerint a bűnös eredetű vagyon nem maradhat az elkövetőnél, így azt a büntetőjog teljes eszköztárának latba vetésével kell minél szélesebb körben elvonni tőle.

3. A hálapénz kriminalizálása

A vonatkozó orvostikai fogalom meghatározás szerint a *hálapénz* „az a bármilyen előny és juttatás, amit a beteg vagy hozzátartozója az ellátást követően, utólag, kérés nélkül az orvosnak ad, amennyiben az még köz-

vetve sem befolyásolja az ellátás minőségét”.¹⁶ A paraszolvencia problémája természetesen számos társadalmi, erkölcsi, szociológiai stb. kérdést is felvet,¹⁷ e tanulmány jelen fejezetében ugyanakkor kizárólag a büntetőjogi aspektussal foglalkozunk, és ez utóbbi körében is csupán a 2021-től hatályos módosításra térünk ki részleteiben.

3.1. A hálapénz büntetőjogi fogalma 2020. december 31-ig

A büntető anyagi jogban a paraszolvencia kérdése¹⁸ a *korruptciós* bűncselekmények (Btk. XXVII. Fejezet)¹⁹ körében juthat jelentőséghez, mivel a joggyakorlat számára eldöntendő kérdést jelentett, hogy a hálapénz jogtalan előnyként értelmezhető-e, így annak átadásával vagy ígéretével – illetve passzív oldalon: elfogadásával – megvalósulhat-e *vesztegetés* (Btk. 290. §) vagy *vesztegetés elfogadása* (Btk. 291. §).

A Kúria 2015-ben úgy foglalt állást, hogy „[h]álapénz az a juttatás, amelyet az egészségügyi szolgáltatás igénybevételét követően a beteg vagy hozzátartozója hálája, köszönete jelül a szolgáltatásban közreműködő egészségügyi dolgozónak önként nyújt. A hálapénz – amennyiben az nem a kötelességszegés honorálása – nem jogtalan előny, így annak elfogadása vesztegetést nem valósít meg”. Egy 2019-es – majd BH-ként 2020-ban publikált – eseti döntésében a legfőbb bírói fórum ismét foglalkozott a hálapénz kérdésével. Ebben felidézte a hálapénz előbb rögzített fogalmát, majd kiemelte, hogy „[a]z előre – az egészségügyi ellátás, gyógykezelés megkezdése előtt – adott előny nem hálapénz, és az sem, amelyet a beteg nem saját elhatározásából, nem önként szolgáltat. A kért és ennek eredményeként kapott juttatás tehát nem sorolható a hálapénz kategóriájába. Kérés alatt értendő minden olyan magatartás – így a célozgatás, a szokásokra történő figyelemfelhívás stb. –, amely az önkéntességet, s ennek folytán a juttatás hálapénz jellegét kizárja”.²⁰

¹⁶ Magyar Orvosi Kamara Etikai Kódexe II.15. (1) bek.

¹⁷ Lásd pl. KIRÁLY Lilla: Mennyire fáj a paraszolvencia a magyar lakosság-nak, avagy mit jelent a hálapénz a magyar egészségügyben? JURA 2016/2. 94–111. o.

¹⁸ Vö. GELLÉR Balázs: Paraszolvencia – büntetőjogi kategória? Med. et Jur. 2013/4. 18–21. o. és HOLLÁN Miklós: Adalékok a hálapénz büntetőjogi fogalmához: Gondolatok Ott István elemzése kapcsán. Jogesetek Magyarazata 2015/4. 27–36. o.

¹⁹ Átfogóan lásd HOLLÁN Miklós: Korruptciós bűncselekmények az új büntetőködomban. HVG-ORAC, Budapest, 2014.

²⁰ BH 2020.320. Szintén e döntésben járta körül a Kúria az *önálló intézkedésre jogosultság* – mint a vonatkozó korruptciós bűncselekmény minősítő körülménye – jelentését. Kifejtette, hogy „[a]z önálló intézkedésre jogosultság, mint a speciális alanyiság szempontjából a konkrét tevékenység végzésének, egyes döntési jogosultság meglétének, egy adott folyamat (kezelés) mikénti elvégzésének van jelentősége. A főorvos kétségtelenül olyan döntéseket hoz, amelyek a beteg sorsát érintőek, és ezek nem kizárólagosan terápiás jellegű döntések lehetnek. Ilyen feladatok közé tartozhat egy műtéti időpont (sorrend) kiválasztása, keresőképtelen állományba vétel, zárójelentés kiadása, a beteg további kezelési irányának, mikéntjének meghatározása. Ilyen jellegű tevékenységnek jogtalan előny adásához kötése, ilyen tevékenység végzéséért jogtalan előny kérése nyilvánvalóan azt jelenti, hogy az adott döntési, ezáltal hatalmi helyzetben lévő személy e helyzetét felhasználva (kihasználva) kíván anyagi előnyhöz jutni. Az orvosi tevékenység végzése körében, ezen (az adott tevékenység végzésével egyébként értelemszerűen összefüggő, meglévő hatalmi) helyzetnek

¹⁵ GELLÉR–AMBRUS: i. m. 209–211. o.

Mindezek alapján tehát a hálapénz akkor nem minősült jogtalan előnynek, és így nem szolgálhatott alapul korrupciós bűncselekmény megállapításához, ha azt egészségügyi körben, önkéntesen és utólagosan nyújtották. Bűncselekményt valósított meg ugyanakkor már a 2021 előtti jogszabályi környezetben is, ha az említett konjunktív feltételek valamelyike hiányzott. Így jogerősen is marasztalták például azt az orvost, aki a neki előzetesen adott pénzösszeget kevésnek találva közölte a beteg hozzátartozójával a számára fizetendő „tarifát”.²¹

3.2. Hálapénz mint vesztegetés és vesztegetés elfogadása

2020. október 6. napján került elfogadásra az egészségügyi szolgálati jogviszonyról szóló 2020. évi C. törvény, amelynek preambulumban az Országgyűlés elismerte a magyar orvosok helytállását a koronavírus-járvány kapcsán, átfogó béremeléseket irányzott elő, valamint elfogadta a Magyar Orvosi Kamarának a hálapénz megszüntetésére vonatkozó javaslatát. A hazai társadalomban (is) mély gyökerekkel rendelkező jelenség eliminálását a jogalkotás azzal is elő kívánja mozdítani, hogy a hálapénz valamennyi formáját – ideértve tehát a Kúria által kimunkált, és az előző pontban írt feltétel fennforgása esetén eddig büntetlen változatát – kriminalizálja.²² A 2020. évi C. törvény 20. §-a alapján a Btk. 290. és 291. §-a 2021. január 1-jétől a következők szerint egészült ki:

„Btk. 290. § (6) Aki egészségügyi szolgáltatás nyújtásával összefüggésben egészségügyi dolgozónak, egészségügyben dolgozónak vagy ezekre tekintettel másnak az egészségügyről szóló törvényben meghatározottak szerint jogtalan előnyt ad vagy ígér, ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. [...]

Btk. 291. § (6) E § alkalmazásában az egészségügyi szolgáltatással összefüggésben jogtalan előnynek minősül az egészségügyről szóló törvényben meghatározottak szerinti jogtalan előny”.

Mind a vesztegetés, mind a vesztegetés elfogadása keretdispozíciós megoldást jelenít meg, amelyeket tartalommal az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (a továbbiakban: Eütv.) új – a 2020. évi C. törvény 21. §-a alapján, ugyancsak 2021. január 1-től hatályos – 138/A. §-a tölt meg. Ez alapján, szűk körű kivételtől eltekintve, az egészségügyi dolgozó az egészségügyi szolgáltatás nyújtása során (a meghatározott térítési díjon felül) az egészségügyi szolgáltatás nyújtása alatt vagy azt követően semmilyen pénzbeli, gazdasági szolgáltatás keretében nyújtott vagy természetbeni ellenszolgáltatást vagy egyéb előnyt nem kérhet, illetve nem fogadhat el. Az ilyen előny tehát immár a büntetőjogban is automatikusan jogtalan előnyt képezhet.²³ Kivételt az Eütv. 138/A. § (4) bekezdése fogalmaz meg, amely szerint az egészségügyi dolgozó a szolgáltatás nyújtását követően, egy alkalommal elfogadhat a beteg (vagy rá tekintettel más) által ajándékként adott olyan tárgyat, amelynek értéke nem haladja meg a mindenkori minimálbér havi összegének 5%-át, amely 2021-ben kb. nettó 5500 forintot jelent.

A fentiek alapján tehát a jogalkotó kifejezetten hatályon kívüli helyezte a Kúria legális hálapénzfogalmát, és annak eseteit is beemelte az aktív és passzív vesztegetés büntetendő esetei körébe. A vesztegetés kapcsán kiemelendő, hogy az olyan esetek, amelyek 2020. december 31-ig is korrupciós deliktumot valósítottak meg – mint például az előre felajánlott, kötelességszegés végett adott jogtalan előny az egészségügyi szolgáltatás kapcsán –, továbbra is a Btk. 290. § (1) bekezdése (vagy a körülményektől függően, valamely minősített eset) szerint minősítendőek.

Lényeges körülmény, hogy a Btk. 290. § (6) bekezdését a jogalkotó ún. *szubszidiaritási záradékkal* látta el, az tehát csak akkor megállapítható, ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg.²⁴ Ez a súlyosabb bűncselekmény pedig alapvetően az (1) bekezdés szerinti vesztegetés lehet.

A szubszidiaritási klauzula kapcsán emelhető ki egy, a hálapénz kriminalizálásával foglalkozó cikk, amely kifejti, hogy „azok a páciensek sem lesznek könnyű helyzetben, akik a hálapénzt adják. Sőt egy orvost megvesztegető, de még időben „bűnbánó” beteg bizonyos értelemben nehezebb helyzetbe is kerülhet, mintha nem egészségügyi dolgozót vesztegetett volna meg. A vesztegetési ügyekben ugyanis a vesztegető büntetése korlátlanul enyhíthető, ha a vesztegetést még azelőtt bejelenti a hatóságnál, hogy erről a hatóság tudomást szerezne. A korlátlan enyhítésnek persze feltétele az is, hogy a vesztegető a vesztegetés körülményeit is feltárja. Csakhogy ha valaki egészségügyi szolgáltatással összefüggésben követi el a vesztegetést, akkor nem számíthat a büntetésének korlátlan enyhítésére akkor sem, ha maga jelenti ezt be a hatóságnál és fed fel minden lényeges körülményt”.²⁵ Ez

ilyen módon való kihasználása, egyes résztvevőknek áruba bocsátása nem csupán az egészségügyi intézmény szervezetrendszerében az eszközbeszerzések során, hanem az orvos-beteg viszonylatában, a gyógyító tevékenység körében is felmerülhet, ami ezáltal fokozottabb társadalomra veszélyességet jelent, és szigorúbb büntetőjogi megítélést eredményez.”

²¹ https://hvg.hu/itthon/20210127_halapenz_zsarolas_nogyogyasz_szulesz (2021. 02. 05.)

²² A jogkövetést elősegítő eszközként említik, hogy a Nemzeti Védelmi Szolgálat fogja vizsgálni, hogy az orvosok a jövőben is elfogadják-e hálapénzt. Lásd https://hvg.hu/gazdasag/20210118_Titkosszolgálatall_vadasznak_majd_a_halapenzes_orvosokra (2021. 02. 05.)

²³ Dogmatikai értelemben ugyanakkor kritikaként fogalmazható meg, hogy az Eütv. az előny „jogtalan” jellegét explicite nem említi, csupán annyit ír elő, hogy az egészségügyi dolgozó előnyt nem kérhet, illetve nem fogadhat el. Ez alapján kérdéses lehet, hogy a cselekmény jogtalansága az egészségügyi vagy a büntetőjogból ered.

²⁴ A szubszidiaritáshoz – amely látszólagos alaki halmazatként, de akár törvényi egységként is felfogható egységi esetkör – lásd AMBRUS István: Egység és halmazat – régi dogmatikai kérdés, új megközelítésben. SZTE-ÁJK, Szeged, 2014. 221–232. o.

²⁵ https://hvg.hu/360/20210125_halapenz_buncselekmény_nemzeti_vedelmi_szolgálat_megbizhatosagi_vizsgalat (2021. 02. 05.)

az okfejtés, noha publicisztikában hangzatos, büntetőjogi értelemben mégis vitatható helyességű.

A Btk. 290. § (5) bekezdése ugyanis valóban az (1) bekezdésre hivatkozva mondja ki, hogy a büntetés korlátlanul enyhíthető – különös méltánylást érdemlő esetben mellőzhető –, ha az elkövető a bűncselekményt, mielőtt az a hatóság tudomására jutott volna, a hatóságnak bejelenti, és az elkövetés körülményeit feltárja. A hálapénz kriminalizálását pedig a jogalkotó, mint láttuk, a Btk. 290. § (6) bekezdésében szövegezte meg, amely törvényhelyre az (5) bekezdés explicite tényleg nem utal. Erre azonban megítélésünk szerint nincs is szükség ahhoz, hogy az (5) bekezdés szerinti felelősségelimináló szabály alkalmazható legyen az új bűncselekményi változatra is.

A (6) bekezdés ugyanis lényegében a vesztegetés új, enyhébb büntetési tétellel rendelkező, szubszidiárius esete. A korábban is büntetendő magatartások, mint láttuk, továbbra is a „rendes” vesztegetés valamely alakzatát valósíthatják meg. A (6) bekezdés körébe ezért alapvetően azon esetek sorolhatóak, amelyek a Kúria szerint az eddigiekben az előny legális nyújtásaként voltak értékelhetőek (az orvos-beteg relációban, hálából, önként, utólag nyújtott előny esete). Emellett ugyancsak a (6) bekezdés megállapításának lehet helye, ha a büntetőeljárásban nem bizonyítható, hogy az elkövető az előnyt kötelességszegés érdekében adta (tehát például azért, hogy hamarabb kerüljön sor a műtétjére, mint egyébként stb.).²⁶ Ha viszont ez is bizonyítást nyer, az (1) bekezdés megállapítása megelőzi a (6) bekezdést. A bűncselekmény két alakzata tehát látszólagos alaki halmazatban áll. Ebből pedig az is következik, hogy ha a jogalkotó meghatározott különös részi kedvezményt fűz az (1) bekezdéshez, az az *argumentum a maiore ad minus* (a többről a kevesebbre) logikai értelmezési elve alapján a (6)

²⁶ Ezt az esetkört lehetne akár „eljárásjogi (kvázi) maradék-bűncselekménynek” is nevezni (azért „maradék”, mert a súlyosabbat nem sikerül a terhelt terhére róni). Ezen esetkör természetesen nem összetévesztendő a maradék-bűncselekmény általánosan elismert esetkörével, amely az előkészülettől vagy a kísérlettől való önkéntes visszalépés eseteiben léphet működésbe, ha az előkészületi vagy a kísérleti magatartás már önmagában is megvalósítja valamely bűncselekmény befejezett változatát. Vö. GELLÉR–AMBRUS: i. m. 376. és 380. o.

bekezdésre is automatikusan vonatkozik. Ha ugyanis a „több”, tehát a kötelességszegés érdekében jogtalan előnyt nyújtó személy büntetése korlátlanul enyhíthető (vagy akár mellőzhető is) bizonyos feltételek teljesülése esetén, formállogikai ellentmondást idézne elő, ha a „kevesebbre”, tehát az akár csak utólagosan, valóban a hála jeléül előnyt (de a minimálbér 5%-át meghaladó értékű előnyt) nyújtó személyre ne vonatkozna ez a felelősségnyíthó rendelkezés (ha az említett feltételeket ugyancsak teljesítette).

4. Összegzés

E tanulmányban a Btk. 2021. január 1-től hatályos, két alapvető jelentőségű módosítását tekintettük át és értékeltük röviden. A pénzmosás kapcsán megállapítható, hogy a jogalkotás célja az európai uniós jognak való megfelelés mellett a minősítések egységesítése, illetve a jobban egyéniesíthető szankció lehetővé tétele volt. Az orgazdaságnak a pénzmosás fogalmában történő feloldása – jöllehet a pénzmosás kriminálstatistikai adataira valóban „jótékony” hatást gyakorolhat – alapvetően rendhagyó megoldásnak tekinthető, ezért prognosztizálható, hogy bár az orgazdaság kifejezés az ítéleti és vádirati minősítésekből eltűnik ugyan, a büntetőjogi szaknyelvben még sokáig jelen lesz. A hálapénz kriminalizálása egy alapvetően nem a büntetőpolitika területére tartozó jogpolitikai döntés büntetőjogi fenyegetettséggel való törvényhozói támogatásaként jellemezhető. A jogalkotás e körben egy olyan, a társadalomban régtől fogva rögzült rossz szokás kigyomlálását célozza, amely várhatóan csak fokozatosan lesz megvalósítható. Erre is figyelemmel a büntetőjogot a fokozatosság kívánalmának a megtartásával, szankcionálás esetén az intézkedések, illetve a szabadságelvonással nem járó büntetések előtérbe helyezésével indokolt alkalmazni, ezáltal is elősegítve a jövőbeni jogkövető magatartást a társadalom tagjai körében.